

Key words: european architecture, palace, village.

Смолинець В. Генезис дворца в структуре села Подгорцы

В статье рассматривается историческое развитие дворца в с. Подгорцы. Даны предложения для его дальнейшего приспособления в современных условиях.

Ключевые слова: европейская архитектура, дворец, село.

УДК 721.012.2

**ПРОЕКТУВАННЯ МАРШРУТИЗАЦІЇ ЕКСПОЗИЦІЇ ФРАГМЕНТІВ
АРХІТЕКТУРНИХ ПАМ'ЯТОК
В УРБАНІСТИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

Т. Сафонова, аспірант

*Інститут архітектури Національного університету
«Львівська політехніка»*

Постановка проблеми. Традиційно створення музейної експозиції зводиться до самостійного показу пам'яток зусиллями істориків. Модернізація цього процесу у вид мистецтва, що займає проміжну галузь між дизайном, архітектурою та музеєзнавством, дає змогу краще оперувати естетичним аспектом організації предметів і простору та високим інформаційним потенціалом для видовищного, деталізованого та поглибленого експонування збережених пам'яток. Раніше місцями представлення експонатів були приміщення музею, а сьогодні це природний ландшафт вулиць, парків, скверів та двориків, що безумовно має свої переваги в розкритті взаємодії навколишнього середовища з людиною, доступності для огляду більшій кількості відвідувачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Постійний пошук нових можливостей зробив сучасні технології невід'ємною частиною експозиції, поєднавши новітні прилади з історичними пам'ятками так, щоб вони задавали настрій глядачу та поглиблювали знання, а також акцентували увагу на стані збереження, кількісному розмаїтті, кольорі, фактурі, об'ємі та розмірі. У вітчизняних літературних джерелах уже напрацьовано відповідний досвід стосовно впливу кольору та світла [1–4]. Варто виокремити працю У. В. Шпільчак [5], оскільки колірний аналіз був застосований щодо вирішення міського середовища, що є важливим етапом у проектуванні урбаністичних експозицій. Стосовно освітлення, то В. О. Праслова детальніше описала прийоми організації світлового середовища [6],

О. І. Богданова – залежність формування експозиційних просторів від впливу світла в музейно-виставкових комплексах [7], а Д. Д. Гордіца врахувала ефективність роботи світло-прозорих огорожень у використанні природного освітлення [8]. Описи різних технологічних прийомів залучення сучасних нанотехнологій та LED-освітлення надали Д. В. Ціперко [9] і Л. М. Коваль [10]. Обмежена кількість матеріалу є в розробці маршрутизації експозиційним простором, оскільки розглядається лише приміщення музею, або загальне використання пам'яток археології в туристичних маршрутах [11].

Постановка завдання. Наше завдання – спроба окреслити можливості у проектуванні сюжету та маршрутизації експозиції фрагментів архітектурних пам'яток в урбаністичному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Сучасна сюжетна лінія в експозиції фрагментів архітектури широко використовує наочність, показ взірців пам'яток. Вона охоплює задання настрою, психологічно-образні акценти, гармонію взаємодії між експонатами, єдністю стильового направлення чи групи персоналій, методики подання матеріалу. Саме вибір стилю допоможе створити спільність образної системи, творчих прийомів, передати атмосферу епохи та напряду емоційного сприйняття фрагменту. Основними елементами сюжету є експозиція, її взаємозв'язок, вступна частина, постійний розвиток основного матеріалу, кульмінація, розв'язка з епілогом. Сюжет може бути побудований за хронологічним принципом поєднання епізодів, або концентричним принципом, де події з'єднані причинно-наслідковими зв'язками, що використовується за потреби постановки центру і привернення уваги до основних об'єктів (рис. 1). Художній задум сценарію повинен містити: використання акцентування, відволікання від несуттєвого, зіставлення, порівняння, метафоричні образи, динаміку, ритм, симетрію, перебільшення, збагачення додатковим змістом, і це все має бути лаконічним, збалансованим.

Сюжет закладається не тільки в маршруті руху та подачі інформації всієї експозиції, а й у сучасних пояснювальних програмах, таких як мультимедійна презентація (відеомепінг), аудіосупровід, відеофільми на мультитач-дисплеях, сенсорних, голографічних екранах, проекторних візуалізаціях, інтерактивних плівках i-skin та інформаційних комп'ютерних стендах. Залежно від цільового сприйняття відносно вікових груп відвідувачів є певні рекомендації щодо доступності інформації, її складності

Рис. 1. Побудова сценарію експозиційного простору

та поглиблення. Експозиція допоможе глядачеві відчутися частиною історії, доторкнутися до неї, надасть інформаційної новизни, спонукає до аналізу внутрішньої оцінки побаченого та обов'язково запам'ятовується. Наприклад, на сенсорних голографічних екранах відбувається презентація фрагмента архітектурної будівлі, який, за сюжетом, відбудовують до стану перед руйнацією з показом нашарувань стилів за роками, перехід від екстер'єру цієї споруди до деталей в інтер'єрі.

У проектуванні експозиції збережених пам'яток архітектури враховують архітектурно-планувальні особливості території розміщення експозиції для перепланування простору, відбору експонатів, обладнання, схем маршрутів, тематичного зонування, освітлення. З метою посилення ефекту швидкоплинності часу історичні фрагменти архітектурних пам'яток розміщують у неприродній для них атмосфері: на вулицях сучасних районів, розвилках автомагістралей, у пасажах торгових центрів, на дахах хмарочосів, або, навпаки, залишають на місцях, щоб краще передати атмосферу того часу.

У маршрут закладають оптимальний шлях проходження екскурсійної групи з логічною послідовністю об'єктів та інформації. Ми виокремили дванадцять схем маршрутизації експозиційного простору в урбаністичному середовищі: прямий-односторонній, прямий-двосторонній, по колу-односторонній, по колу з багатьма входами, по колу-двосторонній, зигзаг-односторонній, зигзаг-двосторонній, комбінація прямої й зигзагу, комбінація по колу і зигзагу, комбінація прямої й по колу, комбінація прямої з двостороннім входом, довільна (рис. 2). Кожну з цих схем застосовують для певної мети з урахуванням плану тематичного зонування, художніх прийомів, візуальних перспектив, розміщенням обладнання, розмірів території, об'єктів показу, пояснювальних записів, супровідної інформації, освітлення. Відповідно до форми і розмірів території під експозицію підбирається схема маршруту. У внутрішньому дворіку та на дахах зазвичай через обмеженість території використовують маршрут із розміщення експонатів по колу одно- чи двосторонньо, комбінацію прямої й по колу, в певній послідовності, де сюжет має передісторію, кульмінацію і зав'язку. Така схема маршрутів підходить і для території з декількома

входами, проте об'єкти мають бути з однієї групи, а сюжет – рівномірним та ритмічним, оскільки не має залежати, звідки глядач розпочне огляд. У вузьких вуличках експозиція розташовується прямоодносторонньо, у ширших – двосторонньо чи зигзагом. Якщо відбувається зміна сюжету і є потреба в новому сприйнятті, застосовують маршрут одностороннього зигзагу. Задля виокремлення експонатів чи їхніх груп розбивається загальна площа на зони для акцентування уваги на потрібному об'єкті. Комбінації таких схем вживають на великих територіях – площах, скверах, у парках. Направлення глядача в певній послідовності відвідувати всі розділи характерне для дидактичних експозицій. Послідовність показу варто проектувати зліва направо та зверху вниз за багаторівневої побудови експозиції, висоту рівня розміщення експонатів задавати в проміжку 1,5–1,7 м на відстані 80–90 см від підлоги. За протяжністю експозиційний ряд не має перевищувати 20–50 м, оскільки цілісність зорового сприйняття експозиції – до 24 м, а максимальне наповнення – 50–60 %. Щодо габаритних об'єктів показу, які розміщені на землі, то вони мають займати не більше ніж 20–30 % від усієї площі, решта – це вільний простір у 10–15 м², і проходи, головний з яких має становити 2–3 м, другорядний – 1,5–2 м.

Враховавши всі нюанси розташування пам'яток у просторі, розглянемо допоміжні засоби проектування сюжету та маршрутизації. Сюди входять: елементи обладнання, зокрема вітрини, колби, тумби, подіуми, металеві каркаси кріплення експонатів, перегородки, огорожі, декоративно-просторові установки, освітлення, вузли експонатів та підтекстовок. За маршруту по колу предмет огляду фіксується статично, у випадку складності огляду з усіх сторін чи малої площі експозиції подіум перебуває в русі, крутячись навколо своєї осі.

Експозиційний простір поділений на передній план, центр, другий план, фон, і вміщує зону, де розташовані експонати, простір для огляду, зону маршруту руху глядача, зону інформаційного насичення, технічного обслуговування.

Одним із основних допоміжних засобів у створенні маршрутизації є освітлення, зокрема підсвітка підлоги, стелі, експонатів, вказівників та поручнів. У проектуванні використовують три види освітлення: природне, штучне і комбіноване. За схемами освітлення поділяють на: направлене, центральне, верхнє, бокове, верхнє-бокове, периферичне, відбите, повне та комбіноване. На етапі вибору освітлення необхідно врахувати, що різке світло може нашкодити стану пам'ятки та враженню відвідувача, а також виникає потреба в перехідній зоні для адаптації глядача. Штучне освітлення

дає змогу оглянути вуличну експозицію в будь-який час доби і надає можливості регулювати інтенсивність і напрям світла (рис. 3).

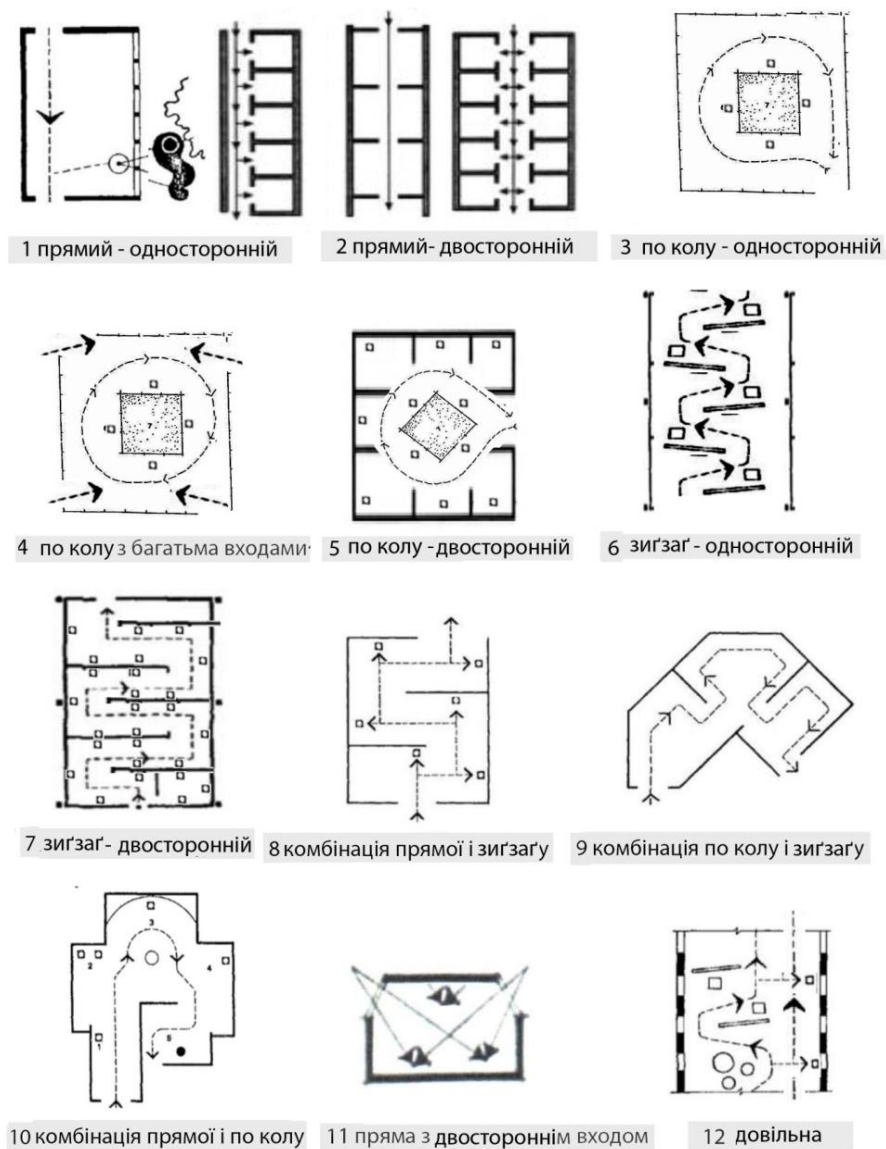

Рис. 2. Схеми маршрутизації експозиційного простору в урбаністичному середовищі

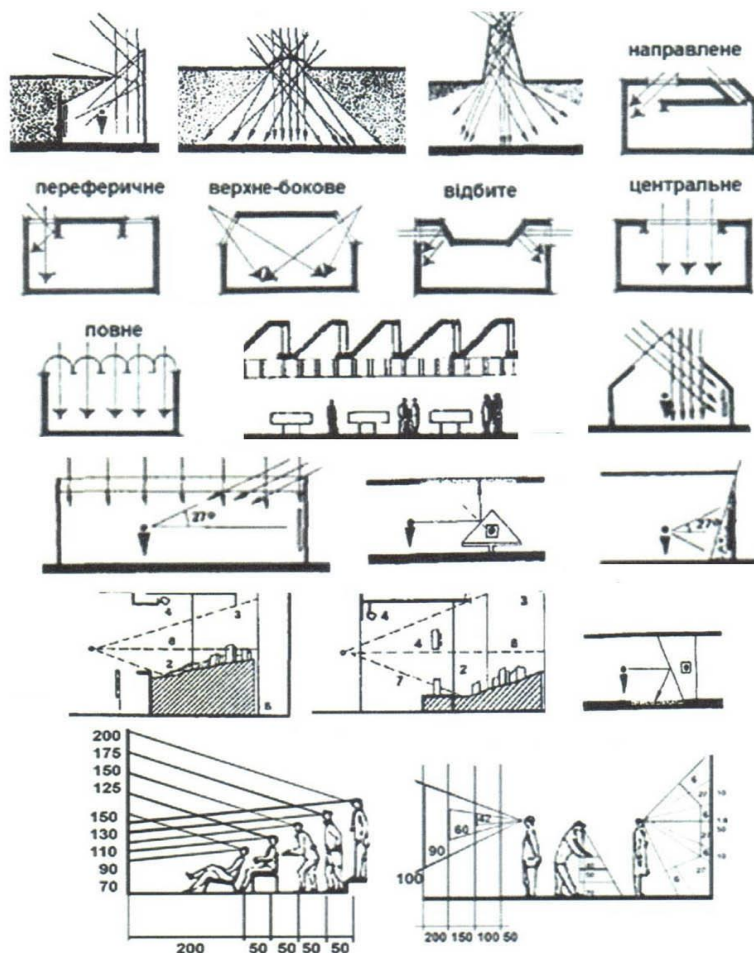

Рис. 3. Схеми освітлення і візуального сприйняття експозиційного простору

Правильне поєднання сюжету, техніки та освітлення у створенні маршруту огляду дасть змогу краще розпланувати простір під експозицію, функціонально, чітко розставити об'єкти показу та доступніше розкрити суть виставки глядачам.

Висновки. За допомогою зміни простору музеїв, подачі об'єктів показу, сюжету і маршруту у формуванні експозиції можна досягнути бажаних результатів оновлення, збереження, захищеності фрагментів архітектури для вдалого експонування на вигідній місцевості та доступного відвідування туристами. Запропонована методика створення моделі експозиційного простору в урбаністичному середовищі з окреслених можливостей у проектуванні сюжету та маршрутизації дає змогу визначити

основні напрями розвитку планування міста, а також конкретні архітектурні заходи для досягнення поставленої мети. Проте вона потребує подальшого вдосконалення, деталізації в методиці проведення почергових етапів, розширення переліку заходів.

Бібліографічний список

1. Печенюк Т. Кольорознавство [Текст] / Т. Печенюк. – К. : Грані-Т, 2009. – 192 с.
2. Жердзіцький В. Е. Ахроматичні і хроматичні кольори / В. Е. Жердзіцький // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва. – 2005. – № 1. – С. 212–219.
3. Коваль Л. М. Особливості формування світлокольорового середовища в інтер'єрі за допомогою світлодіодних технологій / Л. М. Коваль // Дизайн-освіта 2009: сучасна концепція дизайн-освіти України : зб. матеріалів Міжнар. наук.-метод. конф. професорсько-викладацького складу і молодих учених в рамках V Міжнар. форуму, 27–29 квітня 2009 р., м. Харків / за заг. ред. Даниленка В. Я. – Харків : ХДАДМ, 2009. – Ч. 2. – 140 с.
4. Природне і штучне освітлення : ДБН В.2.5-28-2006. – Офіц. вид. – К. : Мінбуд України, 2006. – 76 с. – (Державні Будівельні Норми України).
5. Шпільчак У. В. Колірний аналіз у вирішенні міського середовища / У. В. Шпільчак // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва. – 2011. – № 5. – С. 79–81.
6. Праслова В. О. Прийоми організації світлового середовища підземних торговельно-розважальних комплексів / В. О. Праслова // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва. – № 8. – 2009. – С. 103–111.
7. Богданова О. І. Залежність формування експозиційних просторів від впливу світла в музейно-виставкових комплексах / О. І. Богданова // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва. – № 7. – 2007. – С. 13–19.
8. Гордіца Д. Д. Природне освітлення приміщень з урахуванням ефективної роботи світло-прозорих огорожень : дис. / 05.23.01/ Д. Д. Гордіца. – Полтава, 2005.
9. Ціперко Д. В. Використання нанотехнологій в сучасному дизайні освітлення / Д. В. Ціперко, О. П. Олійник // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва. – № 5. – 2010. – С. 116–121.
10. Коваль Л. М. Взаємозв'язок естетичних особливостей LED освітлення інтер'єру і різних технологічних прийомів його застосування / Л. М. Коваль // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва. – № 3. – 2010. – С. 64–74.
11. Титова О. М. Використання пам'яток археології у туристичних маршрутах (науково-методичні та практичні рекомендації) / О. М. Титова // Вісник Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. – 1992. – № 5. – С. 19–34.

Сафонова Т. Проектування маршрутизації експозиції фрагментів архітектурних пам'яток в урбаністичному середовищі

У статті розглянуто зміни простору музеїв та подачі експозиції, що виведені на сучасний новий рівень оновлення та збереження фрагментів

архітектури. Метою дослідження є спроба окреслити можливості у проектуванні сюжету та маршрутизації експозиції фрагментів архітектурних пам'яток в урбаністичному середовищі. Запропонована методика створення моделі експозиційного простору в урбаністичному середовищі з окреслених можливостей у проектуванні сюжету та маршрутизації дає змогу визначити основні напрями розвитку планування міста, а також конкретні архітектурні заходи для досягнення поставленої мети.

Ключові слова: дизайн, проектування, інтер'єр, збереження, архітектурні пам'ятки.

Safonova T. The routing design of landmarks' fragments exposition in the urban environment

The article considers the Museums' space and exposition presentation alteration that are led out on the modern level of renovation and the preservation of architectural pieces. Purpose of the article is to outline the opportunities in plot design and routing of the landmarks' fragments exposition in the urban environment. The resented technique of creating the exhibition space model in the urban environment from facilities outlined in the plot design and routing makes it possible to identify the key areas of urban planning development and concrete architectural measures to achieve this goal.

Key words: design, urban space, landmark, routing, lighting.

Сафонова Т. Проектирование маршрутизации экспозиции фрагментов архитектурных достопримечательностей в урбаністической среде

В статье рассмотрено изменения пространства музеев и подачи экспозиции, что выведенные на современный новый уровень обновления и сохранения фрагментов архитектуры. Целью статьи является попытка очертить возможности в проектировании сюжета и маршрутизации экспозиции фрагментов архитектурных достопримечательностей в урбаністической среде. Предложенная методика создания модели экспозиционного пространства в урбаністической среде из очерченных возможностей в проектировании сюжета и маршрутизации дает возможность определить основные направления развития планирования города, а также конкретные архитектурные меры для достижения поставленной цели.

Ключевые слова: дизайн, проектирование, интерьер, сохранение, архитектурные достопримечательности.